

К. В. Яковенко

Феномен «попелюшки»: міф старий і міф новий

Першопричини соціальної поведінки сягають корінням у несвідоме, тобто в людське «дитинство». Сьогоднішня комунікативна ситуація являє собою поле все більшої профанації традиційних сюжетів, мотивів.

У цьому сенсі показовим і актуальним є дослідження трансформації в буденній свідомості сучасної людини архетипів, які були вже профановані в жанрі «спадкоємця міфу» – літературної чарівної казки, тобто виявляються і найбільш «живучими», і найменш «стійкими».

Мету нашої роботи становить аналіз такої «подвійної» трансформації архетипу «попелюшки».

Порівняльна характеристика сюжетної структури міфів про ініціацію, зокрема шлюбну (мотиви відлучки, ізоляції, чарівного помічника, шкідника, випробування, заміни молодшого старшим, предмета-ідентифікатора, лже-нареченої, відрубаного пальця, впізнавання та покарання) і літературних записів сюжету «Попелюшки» демонструє, що на момент створення казки аспект «чудесного» уже заступив собою реальний зміст цих елементів шлюбного обряду.

Отже, архаїчні образи проходять через соціальне осмислення й обростають абсолютно новими змістами, що ніяк не властиві їм спочатку.

За словами американських соціологів, такі казки, як «Попелюшка», при багаторазовому повторенні створюють у дітей неправильне уявлення про те, що «бути красивою вигідно». І справді, у багатьох вже сфор-

мувався стереотип, згідно з яким гарна дівчина, пройшовши незначні випробування, обов'язково стає дружиною «принца». Це добре видно на прикладах масової культури.

У класичній «жіночій» літературі це – Джен Ейр з однойменного роману Ш. Бронте та Феріде («Корольок – пташка співуча» Р. Гюнтекіна).

Кінематографічні «попелюшки» – героїні таких серіалів, як «Бідна Настя» та «Не родись вродливою», і фільмів на зразок «Москва сльозам не вірить» та «Все буде добре».

Архетип проник не тільки в мистецтво, але й у глянсову журналістику, де усі «попелюшки» – красуні, що вже нічого не роблять самотійно, а сподіваються лише на чудесну зміну своєї «звичайної» долі.

Навіть психологи виділяють зараз «комплекс Попелюшки» – пасивну позицію очікування «нареченого-принца».

Саме слово «попелюшка» стало прозивним і втратило своє початкове значення, оскільки трансформувалося і сам міф: в його сучасному розумінні вже майже повністю відсутні поняття про випробування та моральні чесноти жінки – лишилися тільки сподівання на чудеса та зовнішня привабливість. Така видозміна є цілком закономірною, бо відповідає середньостатистичним людським уявленням про «жіноче щастя», що і викликало таку популярність цього сюжету і дозволило йому залишитися в підсвідомості людства на рівні архетипу.